

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdy a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobců: **a) XA. YA., b) XB. YB., c) nezl. XC. YC., d) nezl. XD. YD., e) nezl. XE. YE.,** všichni zastoupení Mgr. Pavolem Kehlem, advokátem se sídlem Panská 895/6, Praha 1, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 11. 2. 2020, č. j. 30 Az 3/2019 – 77,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 11. 2. 2020, č. j. 30 Az 3/2019 – 77, **se ruší.**

II. Rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 7. 2. 2019, č. j. OAM-535/ZA-ZA11-P10-2018 a č. j. OAM-536/ZA-ZA11-P10-2018, **se ruší** a věci **se vracejí** žalovanému k dalšímu řízení.

III. Žalobcům **se** náhrada nákladů řízení **nepřiznává.**

IV. Odměna a náhrada hotových výdajů advokáta Mgr. Pavola Kehla **se určují** částkou 23 232 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 (šedesáti) dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I.
Průběh dosavadního řízení

[1] Žalobami podanými dne 22. 9. 2019 ke Krajskému soudu v Hradci Králové se žalobci domáhali zrušení rozhodnutí žalovaného ze dne 7. 2. 2019, č. j. OAM-535/ZA-

ZA11-P10-2018 a č. j. OAM-536/ZA-ZA11-P10-2018, jimiž žalovaný neudělil žalobcům a), c), d) a e) ani žalobci b) mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a ani § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“).

[2] Ze správního spisu vyplynulo, že žalobci podali dne 20. 6. 2018 žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Žalobkyně a) podala žádost za sebe a své tři nezletilé děti, žalobce c), d) a e). Žalobce b) podal žádost za sebe. Žalobkyně a) je matka tří nezletilých dětí, žalobců c), d), e), má vysokoškolské vzdělání, ale od narození dětí je v domácnosti. Žalobce b), otec nezletilých žalobců, je inženýrem v energetickém průmyslu. Svůj odchod z vlasti spojoval žalobce b) s politickou nestabilitou, žalobkyně a) zmínila národnostní potyčky, nicméně hlavním důvodem žádostí žalobců o udělení mezinárodní ochrany byl špatný zdravotní stav nezletilé žalobkyně e), která trpí podle žalobců dětskou mozkovou obrnou a v zemi původu jí podle jejich názoru nebyla poskytována dostatečná lékařská péče.

[3] Při pohovoru dne 26. 6. 2018 žalobkyně a) rozvedla, že mozková obrna byla nezletilé žalobkyni e) zjištěna, když jí byl rok, jelikož po provedeném očkování začala mít zdravotní problémy. Aktuálně je nezletilá žalobkyně e) silně mentálně zaostalá, má špatný zrak, nerozumí, tečou jí sliny a špatně se pohybuje. V zemi původu byla nezletilá žalobkyně e) hospitalizována každých 6 měsíců, nicméně státní lékařská péče je v Kyrgyzstánu poskytována pouze dětem do 3 let. Poté je možné obrátit se pouze na soukromé nemocnice, tato léčba je však velmi finančně nákladná, proto jí žalobci nemohli využít. Žalobci se proto rozhodli odcestovat do Evropy za účelem lepší lékařské péče, která by mohla být žalobkyni e) poskytnuta. Žalobci měli informace o tom, že mezinárodní ochrana by jim mohla být udělena především v Německu, kde by také dcera mohla podstoupit léčbu. Žalobci proto odcestovali do Německa (následně pak do Nizozemí), ale jelikož měla většina z nich české vízum, byli v rámci dublinského řízení přemístěni za účelem posouzení jejich žádostí o mezinárodní ochranu do České republiky. Od odjezdu ze země původu se nezletilá žalobkyně e) neléčila, žalobkyně a) sdělila, že nezná prognózu zdravotního stavu své dcery a pouze doufá, že v České republice by mohla být léčena tak, aby se její zdravotní stav zlepšoval.

[4] Žalobkyně a) v rámci správního řízení doložila na podporu svých tvrzení fotokopie dokumentů týkajících se zdravotního stavu žalobkyně e). Z nich plyne, že žalobkyně e) trpí mentální retardací a svalovou hypotonií. Žalobkyni e) byl lékaři doporučen nástup do speciální mateřské školy a rodičům výchovné postupy.

[5] Žalovaný do správního spisu dále založil následující informace o zemi původu: informace OAMP MV „*Parlamentní volby ze dne 4. října 2015, Parlamentní politické strany, Vytvoření nové vlády, Situace Kamčybeka Tašijeva*“ ze dne 5. 11. 2015, informace OAMP MV „*Kyrgyzstán: Bezpečnostní a politická situace v zemi*“ ze dne 20. 6. 2018, informace Human Rights Watch „*Výroční zpráva Human Rights Watch 2018*“ a informace MZV ČR ze dne 16. 5. 2018, č. j. 111008/2018-LPTP, k návratu osob po dlouhodobém pobytu v zahraničí.

[6] Žalovaný při posuzování žádosti žalobce b) neshledal v jeho případě naplnění podmínek pro udělení azylu ani doplňkové ochrany. Zaměřil se pouze na žalobcem b) vyjádřené obavy spojené s nucenou účastí na politickém mítinku, jelikož důvody týkající se zdravotního stavu jeho dcery, nezletilé žalobkyně e), žalovaný posoudil v samostatné

vedeném řízení na základě žádosti manželky žalobce b), žalobkyně a), a jejich dětí, nezletilých žalobců c), d) a e). Žalovaný dospěl k závěru, že v případě žalobce b) nelze ani důvody opírající se o zdravotní stav jeho nezletilé dcery podřadit pod žádný z azylově relevantních důvodů či důvodů pro udělení doplňkové ochrany.

[7] Při posuzování žádosti žalobkyně a) a nezletilých žalobců c), d) a e) neshledal žalovaný naplnění podmínek pro udělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu. Uvedl, že byť Kyrgyzskou republiku, která se potýká s řadou potíží, nelze považovat za vyspělou, demokratickou zemi, v konkrétní situaci žalobců nebylo zjištěno žádné závažné jednání vůči nim, které lze označit za pronásledování z azylově relevantních důvodů. Žalovaný nepovažoval za důvod pro udělení azylu ani zdravotní stav nezletilé žalobkyně e). V řízení nebylo podle žalovaného zjištěno, že by nezletilá neměla přístup k odpovídající lékařské péči. Žalovaný zdůraznil, že účelem řízení o udělení mezinárodní ochrany není porovnávat úroveň zdravotního systému ani lékařskou péči v jednotlivých zemích. Žalovaný na základě zdravotní dokumentace nezletilé žalobkyně e) konstatoval, že v zemi původu jí byla poskytována péče ve stejném rozsahu, jako jí byla poskytnuta nyní v České republice. Žalovaný nedospěl k závěru, že by se příslušná nemocnice v Kyrgyzstánu nezabývala pochybením lékaře při očkování nezletilé žalobkyně e), ani k tomu, že by nezletilá žalobkyně e) neměla možnost domáhat se svých práv v zemi původu alespoň v rovině právní či finanční. Podle žalovaného z řízení nevyplynulo, že by žalobkyně e) byla v ohrožení života, popřípadě, že by aktuálně a dlouhodobě postupovala zvlášť nákladnou léčbu, a nebylo ani zjištěno, že by nezletilá žalobkyně e) neměla přístup ke zdravotní péči v zemi původu. Nezletilá žalobkyně e) navíc během ročního pobytu rodiny mimo zemi původu nepodstupovala vůbec žádnou léčbu. I přesto, že je její špatný zdravotní stav pro celou rodinu náročný, nelze jej podle žalovaného vyhodnotit jako pronásledování.

[8] Žalovaný uvedl, že zdravotní stav nezletilé žalobkyně e) nepovažuje za důvod hodný zvláštního zřetele pro udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu. Nebylo totiž zjištěno, že by nezletilá žalobkyně e) byla v případě návratu do Kyrgyzstánu reálně vystavena situaci, kdy by jí v zemi původu nebyla poskytnuta adekvátní péče, a nezletilá žalobkyně e) by tak byla ohrožena na zdraví či životě. Žalobkyně a) sice tvrdila, že v dětské nemocnici, kde byla nezletilá žalobkyně e) léčena, je poskytována péče pouze do věku tří let, to však neznamená, že by žádná jiná nemocnice nezletilé žalobkyni e) léčbu neposkytla. Nezletilá žalobkyně e) má v zemi původu rodinné zázemí a její rodiče, kteří o ni pečují, jsou zdraví a práceschopní.

[9] Žalovaný dospěl na základě výše uvedených úvah k závěru, že žalobcům nehrozí ani skutečné nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a zákona o azylu. Žalobci nikdy neměli v zemi původu žádné problémy se státními orgány, odešli ze země zcela plánovaně a legální cestou, nezletilá žalobkyně e) nepodstupovala dlouhodobě žádnou náročnou či nákladnou léčbu, a to ani po vycestování ze země původu. Žalobci mají nadále v zemi původu rodinné i materiální zázemí a jejich návrat tedy není nevyhnutelně spjat s podmínkami neslučitelnými se životem rodiny s postiženým dítětem. Vycestováním žalobců tak nedojde ani k rozporu s mezinárodními závazky České republiky.

[10] Proti rozhodnutím žalovaného podali žalobci žaloby ke Krajskému soudu v Hradci Králové.

[11] Žalobci v žalobách namítali, že žalovaný neunesl svou část důkazního břemene, jelikož nezjistil, jaká je dostupnost a kvalita péče o mentálně postižené v zemi původu i přesto, že žalobci v rámci správního řízení upozorňovali na to, že zdravotní péče pro mentálně postižené děti od věku tří let není v Kyrgyzstánu finančně dostupná. Žalobci se domnívali, že by jim vzhledem k závažným zdravotním problémům nezletilé žalobkyně e), ze kterých vyplývá řada specifických potřeb, měl být udělen humanitární azyl podle § 14 zákona o azylu. Žalovaný se však důvody pro udělení humanitárního azylu v napadených rozhodnutích zabýval zcela nedostatečně. Žalovaný své závěry o nenaplnění důvodů pro udělení mezinárodní ochrany neopřel o žádné objektivní informace o zemi původu, ale pouze o své vlastní nepodložené domněnky. Zprávy o nízké dostupnosti zdravotní péče o postižené (které žalobci označili internetovými odkazy) a skutečnost, že Kyrgyzstán neratifikoval Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením, podle jejich tvrzení svědčí o tom, že Kyrgyzstán formálně ani materiálně nezajišťuje respekt k právům mentálně postižených osob. Závěr žalovaného je tedy dle žalobců v rozporu s těmito zprávami.

[12] V návaznosti na popsaný zdravotní stav nezletilé žalobkyně e) měla být žalobcům udělena mezinárodní ochrana ve formě doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu. Žalobci se domnívali, že v důsledku špatných podmínek pro mentálně postižené v Kyrgyzstánu by nezletilé žalobkyni e) hrozilo ponižující a nelidské zacházení. Vycestování žalobců by bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky. Žalobci uvedli, že rozhodnutí žalovaného tak nejsou v nejlepším zájmu dítěte ve smyslu čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, ani v souladu s čl. 2, 3 a 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, jelikož život nezletilé žalobkyně e) může být kvůli nedostupnosti lékařské péče ohrožen, což se negativně promítne do soukromého a rodinného života celé rodiny.

[13] Žalobci zdůraznili souvislost čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod s principem nejlepšího zájmu dítěte ve smyslu čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, který měl být středobodem úvah žalovaného. Nesoulad zamítavého rozhodnutí s nejlepším zájmem dítěte je důvodem pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu. V napadených rozhodnutích absentuje jakákoliv úvaha o tom, co je v nejlepším zájmu nezletilé žalobkyně e). Podle žalobců jím je to, aby žalobkyně e) mohla zůstat a rozvíjet se v České republice.

[14] Žalobci na závěr podotkli, že pokud v řízení tvrdili, že pro nezletilou žalobkyni e) není v zemi původu lékařská péče dostupná, a tento argument podpořili různými informacemi, které toto tvrzení potvrzují, měl je žalovaný zohlednit a ve svých úvahách dát za pravdu žalobcům. Z tohoto důvodu žalobci navrhli, aby krajský soud obě rozhodnutí žalovaného zrušil a vrátil mu věci k dalšímu řízení.

[15] Krajský soud žaloby žalobců ve spojeném řízení rozsudkem ze dne 30. 4. 2020, č. j. 30 Az 3/2019 – 77, zamítl.

[16] Krajský soud uvedl, že s ohledem na důvody, pro které žalobci žádali o udělení mezinárodní ochrany, lze mít za to, že v jejich případě není důvod pro udělení mezinárodní ochrany dle § 12 písm. a) zákona o azylu, jelikož žalobci neuvedli nic, co by svědčilo o tom, že by v zemi původu vyvíjeli činnost směřující k uplatňování politických práv a svobod, za kterou by byli azylově relevantním způsobem pronásledováni. Žalobce

b) má pouze jednu negativní zkušenost z politického mítinku z roku 2010, kterého se účastnil, ale jinak se sám politicky neangažoval a ani nikdy nebyl z těchto důvodů vězněn. Krajský soud konstatoval, že ve světle objasněného skutkového stavu nelze dospět ani k závěru, že by byli žalobci pronásledováni ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu. Žalobce b) spojoval své důvody pro udělení azylu dle tohoto ustanovení právě se svou účastí na politickém mítinku a s tím, že mu během let 2018 a 2019 měly přijít určité zásilky od policie, a nyní se obává vrátit do země původu, jelikož neví, co je obsahem těchto listin. Podle krajského soudu nelze na základě těchto skutečností dospět k závěru, že byl žalobce b) cíleně pronásledován.

[17] K otázce možného udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu krajský soud odkázal na judikaturu Nejvyššího správního soudu, podle které není na udělení humanitárního azylu právní nárok a žalovaný má při zvažování důvodů pro udělení humanitárního azylu jistou míru volnosti. Podle krajského soudu se žalovaný v případě posuzování žádostí žalobců při svých úvahách neodchýlil od mezí a hledisek stanovených zákonem, když na základě dostatečně objasněného skutkového stavu dospěl k závěru, že závažnost zdravotního stavu nezletilé žalobkyně e) nedostáhla takové intenzity, aby bylo „nehumánní“ jí humanitární azyl neposkytnout. Žalovaný také posoudil nejlepší zájem dítěte, jelikož zohlednil rodinné zázemí žalobkyně e), péči, která je jí ze strany rodiny poskytována, a možnosti jejího zaopatření. Krajský soud konstatoval, že zdravotní stav nezletilé žalobkyně e) není dobrý, avšak nezletilá žalobkyně e) nevyžaduje žádné speciální léčení, které by jí mohla poskytnout právě Česká republika, a ne Kyrgyzstán.

[18] Krajský soud nepřisvědčil ani žalobní námitce, podle níž žalobcům hrozí nebezpečí nelidského nebo ponižujícího zacházení ve smyslu § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu. V rámci správního řízení nebylo poukázáno na žádné jednání ani na situaci, kdy by žalobci museli strpět ponižující či nelidské zacházení. Takové závěry lze učinit i ve vztahu k nezletilé žalobkyni e). Ta měla v zemi původu zázemí, rodinu a byla jí zde poskytována stejná lékařská péče jako následně v České republice. Žalobkyně e) nikdy nebyla v žádném ústavu pro postižené a z výpovědi žalobců vyplynulo, že se žalobci ani podrobněji neinformovali o specializovaných zdravotnických centrech dostupných v zemi původu.

[19] Krajský soud se ztotožnil se závěrem žalovaného, že z hlediska doplňkové ochrany podle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu vycestování žalobců není v rozporu s mezinárodními závazky ČR. Žalobci nemají v České republice trvalé vazby a krajský soud neshledal, že by mohlo vycestováním žalobců dojít k porušení mezinárodních závazků vztahujících se k jejich rodinnému a soukromému životu.

II.
Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[20] Žalobci (stěžovatelé) napadli rozsudek krajského soudu kasační stížností, v níž odkazují na důvody dle § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s.

[21] Stěžovatelé mají za to, že jejich kasační stížnost je přijatelná, neboť se týká problematiky, která dosud nebyla Nejvyšším správním soudem dostatečně judikatorně zpracována, konkrétně nejlepšího zájmu dítěte ve smyslu čl. 3 Úmluvy o právech dítěte a

čl. 46 směrnice 2013/32/EU o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (přepracované znění) (dále jen „procedurální směrnice“).

[22] Stěžovatelé zopakovali argumentaci uvedenou v žalobě a zdůraznili, že v řízení o žalobě doložili zprávy školského poradenského zařízení, ze kterých vyplynulo, že nezletilá stěžovatelka e) je mentálně zaostalá a vyžaduje speciální pedagogický přístup. Bylo doloženo, že stěžovatelka e) má v České republice zajištěnou pomoc a podporu při jejím vývoji. Stěžovatelé v této souvislosti připomněli, že dle čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte musí být zájem dítěte předním hlediskem při jakékoliv činnosti týkající se dětí. V zemi původu není pro nezletilou stěžovatelku e) dostupná taková péče jako v České republice, což by mělo za následek zastavení vývoje nezletilé stěžovatelky e), a odporovalo by tak jejímu nejlepšímu zájmu.

[23] Stěžovatelé uvedli, že již v řízení před krajským soudem bylo prokázáno, že nezletilé stěžovatelce e) navštěvování speciální školy v České republice velmi pomáhá, je začleněna do kolektivu svých spolužáků a byla jí přidělená pedagogická pracovnice, která dohlíží na to, aby se nezletilá stěžovatelka e) dále rozvíjela. Pedagogická pracovnice [osobní asistentka stěžovatelky e) v mateřské škole] také během výslechu před krajským soudem vypověděla, že pro nezletilou stěžovatelku e) není ústavní léčba vhodná. Diametrálního posunu v chování stěžovatelky e), který nastal v rámci jejího relativně krátkého pobytu na území České republiky, by stěžovatelka e) v zemi původu nebyla schopna dosáhnout také s ohledem na to, že Kyrgyzstán ani formálně neratifikoval Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením, mentálně postižení tvoří nejchudší část obyvatel Kyrgyzstánu a velká část populace je přesvědčena, že mají být odloučeni a izolováni od většinové společnosti v ústavních zařízeních. Takový přístup může dle stěžovatelů vykazovat rysy ponižujícího a nelidského zacházení. Stěžovatelé tak mají za to, že žalovaný pochybil, když se nejlepším zájmem nezletilé stěžovatelky e) vůbec nezabýval a dokonce ani ničím nepodepřel své tvrzení o dostupnosti péče v zemi původu. Pochybil také krajský soud tím, že tento ničím nepodložený závěr žalovaného převzal.

[24] Stěžovatelé mají za to, že v řízení předložili řadu důkazů o zdravotních potížích nezletilé stěžovatelky e), ale žalovaný si naopak na podporu svých tvrzení neobstaral žádné důkazy, zejména ani jedinou zprávu o zemi původu, která by svědčila o dostupnosti zdravotní péče pro mentálně postižené v Kyrgyzstánu. Takto zjištěný skutkový stav nelze považovat za řádně zjištěný v souladu s § 3 správního řádu. Žalovaný i krajský soud navíc necitlivě dezinterpretovali informaci, že nezletilé stěžovatelce e) byla v zemi původu poskytována lékařská péče. Stěžovatelé a) i b) však během řízení shodně uváděli, že zdravotní péče byla nezletilé stěžovatelce e) umožněna pouze do nabytí věku 3 let.

[25] Stěžovatelé dále namítají, že i k posouzení důvodů pro udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu žalovanému chyběly potřebné podklady, zejména pokud jde o dostupnost lékařské a pedagogické péče pro mentálně postižené v zemi původu. Je totiž nespornou skutečností, že to byli právě až stěžovatelé, kteří předestřeli poměrně přesné srovnání lékařské péče v Kyrgyzstánu a České republice, a svá tvrzení opřeli o aktuální informace publikované Světovou zdravotnickou organizací. Žalovaný neměl žádné podklady k tomu, aby vyvodil, v jaké kvalitě je v Kyrgyzstánu poskytovaná mentálně postiženým dětem lékařská péče.

[26] Závěrem stěžovatelé namítají, že krajský soud je povinen zhodnotit, zda žalovaný rozhodoval na základě skutečně zjištěného stavu, a měl tedy v souladu s čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice zohlednit nové skutečnosti, které byly na návrh stěžovatelů provedeny k důkazu v řízení před krajským soudem [informace týkající se lékařské a pedagogické péče o stěžovatelku e) a svědecká výpověď zmiňované pedagogické pracovnice, která potvrdila pozitivní vliv uvedené péče na tuto stěžovatelku]. Krajský soud měl v takovém případě zrušit rozhodnutí žalovaného a vrátit mu věc k dalšímu řízení, aby mohl žalovaný posoudit, zda tyto nové skutečnosti jsou způsobilé změnit výsledek jeho správního uvážení ohledně důvodů pro udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu.

[27] Stěžovatelé následně kasační stížnost doplnili odkazem na nález Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2020, sp. zn. IV. ÚS 950/19, který má podle nich zásadní interpretační význam pro posouzení jejich kasační stížnosti. Na základě tohoto nálezu je třeba specifikovat, jaký veřejný zájem by byl udělením mezinárodní ochrany stěžovatelům ohrožen. Stěžovatelé se domnívají, že v jejich případě není ohrožen žádný veřejný zájem, a jelikož v napadených rozhodnutích žalovaného absentuje srovnání nejlepšího zájmu dítěte a možného ohroženého zájmu, jsou tato rozhodnutí nepřezkoumatelná.

[28] Stěžovatelé dále doplnili kasační stížnost o zdravotní dokumentaci nezletilého stěžovatele d), který byl během řízení o kasační stížnosti hospitalizován na dětském oddělení hematologie a onkologie FN Motol v Praze. Následně bylo zjištěno, že nezletilý stěžovatel d) trpí *Kikuchiho chorobou*. Stěžovatelé také doplnili kasační stížnost o podklady, které se vztahují k přijetí nezletilé stěžovatelky e) do školy, resp. třídy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami od září 2020, a doložili rozhodnutí o jejím přestupu do jiné obdobné školy, zprávu školského poradenského zařízení a jeho doporučení. Ze všech těchto dokumentů dle stěžovatelů vyplývá, že nezletilé stěžovatelce e) bylo doporučeno další vzdělávání v základní škole (resp. třídě) zřízené pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

[29] S ohledem na uvedené stěžovatelé navrhli, aby Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu i rozhodnutí žalovaného zrušil a věci vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

[30] Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti popřel oprávněnost kasačních námitek a zopakoval argumentaci uvedenou v žalobou napadených rozhodnutích. Během řízení nevyplynulo, že by nezletilá stěžovatelka e) byla v ohrožení života, že by nebyla schopna cestovat, popř. že by aktuálně a dlouhodobě podstupovala zvlášť náročnou a nákladnou léčbu. V řízení nebylo zjištěno, že by nezletilá stěžovatelka e) další přístup ke zdravotní péči v zemi původu neměla. Pokud tuto možnost neměla v dětské nemocnici pro děti do tří let, jak stěžovatelé v řízení uváděli, nelze usuzovat na to, že se již dále léčit nemohla. O další možnosti léčby nezletilé stěžovatelky e) se však stěžovatelé nezajímali. V případě stěžovatelů tedy nebyly shledány důvody pro udělení mezinárodní ochrany. Žalovaný navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost odmítl jako nepřijatelnou, příp. aby ji jako nedůvodnou zamítl.

III.
Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[31] Nejvyšší správní soud posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozsudku krajského soudu (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána oprávněnými osobami, neboť stěžovatelé byli účastníky řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (§ 102 s. ř. s.), a jsou zastoupeni advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[32] Nejvyšší správní soud se dále ve smyslu § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatelů. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Výklad zákonného pojmu *„přesah vlastních zájmů stěžovatele“*, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, provedl Nejvyšší správní soud již ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 – 39, publ. pod č. 933/2006 Sb. NSS (všechna zde zmiňovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná též na www.nssoud.cz). O přijatelnou kasační stížnost se podle tohoto usnesení může jednat v následujících typových případech:

1) Kasační stížnost se dotýká *právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu*.

2) Kasační stížnost se týká *právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně*. Rozdílnost v judikatuře přitom může vyvstat na úrovni krajských soudů i v rámci Nejvyššího správního soudu.

3) Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit *judikatorní odklon*, tj. Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně.

4) Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno *zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně právního postavení stěžovatele*.

[33] Stěžovatelé v tomto případě namítají zásadní pochybení krajského soudu a žalovaného (zejména ve vztahu k nedostatečným podkladům a nedostatečnému zhodnocení možných důvodů pro udělení humanitárního azylu dle § 14 a pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a zákona o azylu, konkrétně především otázky, zda by vycestování stěžovatelů nebylo v rozporu s mezinárodními závazky ČR), které by mohlo mít dopad do jejich hmotně právního postavení a které navíc nelze z hlediska posouzení přijatelnosti kasační stížnosti *prima facie* vyloučit. Nejvyšší správní soud proto dospěl k závěru, že kasační stížnost je přijatelná.

[34] Nejvyšší správní soud dále přistoupil k přezkoumání napadeného rozsudku krajského soudu v mezích rozsahu kasační stížnosti a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí krajského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

[35] Nejvyšší správní soud předesílá, že argumentace předestřená v kasační stížnosti se týká výhradně situace nezletilé stěžovatelky e). Ostatní stěžovatelé v řízení vystupují jako rodinní příslušníci stěžovatelky e), jejíž zdravotní stav je přímo ovlivňuje a od něhož odvozují své důvody pro udělení mezinárodní ochrany. Byť stěžovatel b) a stěžovatelka a) uváděli ve správním řízení ještě vlastní důvody pro udělení mezinárodní ochrany, konkrétně stěžovatel b) se obával postihu za účast na demonstraci v roce 2010 proti tehdejšímu kyrgyzskému prezidentovi, byť k ní byl dle svých slov donucen, a stěžovatelka a) poukazovala na potyčky a konflikty mezi jednotlivými etniky, jež se měly odehrávat v okolí bydliště stěžovatelů, žaloby a kasační stížnost stěžovatelů se soustředily v podstatě výhradně na situaci nezletilé stěžovatelky e), proto i Nejvyšší správní soud zaměří své další úvahy na tuto otázku.

[36] Stěžovatelé v kasační stížnosti namítají, že spatřují pochybení žalovaného i krajského soudu v nedostatečném obstarání a vyhodnocení informací o zemi původu týkajících se dostupnosti a úrovně zdravotní, příp. pedagogické a sociální péče o zdravotně postižené děti k posouzení otázky udělení humanitárního azylu či doplňkové ochrany, a to vzhledem ke zdravotnímu stavu nezletilé stěžovatelky e).

[37] Podle ustálené judikatury správních soudů není na udělení humanitárního azylu právní nárok. Posouzení možných důvodů pro udělení humanitárního azylu je otázkou správního uvážení, které soud přezkoumává pouze v omezeném rozsahu (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 10. 2003, č. j. 3 Azs 12/2003 - 38, a ze dne 22. 1. 2004, č. j. 5 Azs 47/2003 – 48). Míra volnosti žalovaného při zvažování důvodů pro udělení humanitárního azylu je limitována především zákazem libovůle, jenž pro orgány veřejné moci vyplývá z ústavně zakotvených náležitostí demokratického a právního státu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 3. 2004, č. j. 2 Azs 8/2004 - 55). Samotné správní rozhodnutí založené na správním uvážení podléhá přezkumu správních soudů pouze v tom směru, zda správní orgán nepřekročil zákonem stanovené meze správního uvážení a zda je nezneužil (§ 78 odst. 1 věta druhá s. ř. s.), tedy zda správní orgán nevybočil z hledisek stanovených zákonem, zda je jeho úvaha v souladu s pravidly logického usuzování a zda premisy takového úsudku byly zjištěny řádným procesním postupem (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 1. 2004, č. j. 5 Azs 47/2003 – 48).

[38] Humanitární azyl lze udělit v případě hodném zvláštního zřetele a zpravidla nepřichází v úvahu tehdy, když tvrzení uvedená žadatelem o udělení mezinárodní ochrany je třeba zvažovat v rámci důvodů udělení azylu podle § 12 zákona o azylu nebo důvodů udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 1 a 2 písm. a) až c) zákona o azylu (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2011, č. j. 5 Azs 15/2011 – 77). V již zmiňovaném rozsudku ze dne 11. 3. 2004, č. j. 2 Azs 8/2004 - 55, Nejvyšší správní soud uvedl: „*Smysl institutu humanitárního azylu lze spatřovat v tom, aby rozhodující správní orgán měl možnost azyl poskytnout i v situacích, na něž sice nedopadá žádná z kautel předpokládaných taxativními výčty ustanovení § 12 a § 13 zákona o azylu, ale v nichž by bylo přesto patrně „nehumánní“ azyl neposkytnout. (...) Správní orgán díky tomu může zareagovat nejen na varianty, jež byly předvídatelné v době přijímání zákona o azylu jako obvyklé důvody udělování humanitárního azylu – sem lze příkladmo zařadit například udělování humanitárního azylu osobám zvláště těžce postiženým či zvláště těžce nemocným; nebo osobám*

přicházejícím z oblastí postižených významnou humanitární katastrofou, ať už způsobenou lidskými či přírodními faktory – ale i na situace, jež předvídané či předvídatelné nebyly.“

[39] Stěžovatelé v průběhu správního i soudního řízení předložili řadu důkazů, ze kterých vyplývá, že nezletilá stěžovatelka e) trpí těžkým zdravotním postižením, které se projevuje obdobně jako mozková obrna a které provází mentální retardace, jakož i zrakové, sluchové a pohybové poruchy. V daném případě není pochyb o tom, že zdravotní stav nezletilé stěžovatelky e), jak vyšel najevo již v průběhu správního řízení, bylo třeba z hlediska možných důvodů pro udělení humanitárního azylu důkladně zvážit, neboť je zřejmé, že stěžovatelka e) trpí závažnými zdravotními komplikacemi (ať již jsou jejich příčiny jakékoli), k čemuž ještě přistupuje její nízký věk a tedy celková vysoká zranitelnost. Stěžovatelka e) vyžaduje komplexní zdravotní, pedagogickou a sociální péči, neboť obtíže stěžovatelky e) sice nelze žádnou léčbou zcela odstranit, lze je však za pomoci vhodné terapie, jakož i sociální a pedagogické pomoci postupně zmírnit a dosáhnout zlepšení kvality života tohoto dítěte, urychlení jeho psychosociálního vývoje a tedy i zvýšení možností jeho budoucího uplatnění.

[40] Stěžovatelé od počátku správního řízení označovali nedostatečnou a nedostupnou lékařskou péči o nezletilou stěžovatelku e) v zemi původu jako důvod své žádosti o mezinárodní ochranu. Během pohovoru k žádosti stěžovatelka a) k léčbě dcery v zemi původu uvedla: „*Systém je takový, že může být člověk hospitalizovaný každých 6 měsíců až do věku 3 let. Když je člověku více než 3 roky musí se obrátit na soukromé nemocnice, ale tam jsme se neobrátili, protože je to moc drahé.*“ Stejně tak stěžovatel b) zmínil, že se dcera léčila do 3 let, protože pak se léčí již na vlastní náklady.

[41] Za těchto okolností byl žalovaný povinen disponovat dostatečnými podklady k rozhodnutí a měl svou úvahu, proč stěžovatelům neudělil humanitární azyl, podrobně předestřít tak, aby byla přezkoumatelná z již uvedených hledisek. Žalovaný se měl v této souvislosti zejména pokusit ověřit tvrzení stěžovatelů, že zdravotní péče o mentálně postiženou nezletilou stěžovatelku e) by byla v zemi původu pro stěžovatele nedostupná a navíc nedostatečná, a tedy zjistit, zda a v jakém rozsahu by měla stěžovatelka e) k takové léčbě přístup a jaké by byly její parametry. Pokud by skutečně vyšlo najevo, že stěžovatelka e) nemohla v Kyrgyzstánu ohledně svého zdravotního postižení spoléhat ani na základní lékařskou pomoc, bylo by na žalovaném, pokud by ani za takových okolností neshledal případ stěžovatelů hodným zvláštního zřetele a humanitární azyl jim neudělil, aby uvedl, které důvody převážily zdravotní hlediska, která by svědčila pro humanitární azyl (viz obdobně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 11. 2013, č. j. 5 Azs 14/2012 – 30).

[42] V žalobou napadených rozhodnutích však sice žalovaný uvedl, že nemá v úmyslu závažnou zdravotní situaci nezletilé stěžovatelky e) jakkoliv zlehčovat či rozporovat, ale podle něj z podkladů pro jejich vydání nevyplynulo, že by stěžovatelka e) podstupovala dlouhodobou a zvlášť náročnou léčbu, a nebylo ani zjištěno, že by nezletilá neměla v zemi původu odpovídající lékařskou péči či byla vystavena její úplné absenci. Nezletilá stěžovatelka e) se sice podle žalovaného nemohla léčit v konkrétním zdravotnickém zařízení, avšak to neznamená, že rodina nemohla využít k zajištění odpovídající péče jiných zařízení, která poskytují odbornou péči dětem starším 3 let v oblasti hlavního města Biškeku, „*kde jsou zdravotnická zařízení dostupná*“. Z rozhodnutí žalovaného však není

zřejmé, na základě jakých podkladů dospěl k těmto závěrům. Je sice pravdou, že stěžovatelka a) při pohovoru k žádosti o mezinárodní ochranu mj. konstatovala, že „*tam, kde jsme žili, tak ta nemocnice přijímá pouze do 3 let*“, avšak zároveň uváděla, stejně jako stěžovatel b), že takovým způsobem funguje celý kyrgyzský zdravotnický systém, proto měl žalovaný povinnost tato tvrzení na podkladě dostatečně adresných a konkrétních informací o zemi původu ověřit, nikoliv bez jakéhokoliv podkladu uzavřít, že nezbytná zdravotní péče je nezletilé stěžovatelce e) v zemi původu dostupná.

[43] Nejvyšší správní soud již mnohokrát uvedl, že v řízení o udělení mezinárodní ochrany je důkazní břemeno rozděleno mezi žadatele a správní orgán (žalovaného). Ten by si měl na základě tvrzení žadatele obstarat dostatečné množství důkazů k posouzení dané žádosti (podrobně viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2008, 5 Azs 66/2008 – 70, publ. pod č. 1749/2009 Sb. NSS), a to zejména v maximální možné míře relevantní, resp. adresné a zároveň důvěryhodné a aktuální informace o zemi původu. Přitom požadavky na tyto informace už nevycházejí jen z judikatury Nejvyššího správního soudu založené na čl. 4 směrnice 2011/95/EU o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytované ochrany (přepracované znění) (dále jen „kvalifikační směrnice“) a čl. 10 procedurální směrnice (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 2. 2009, č. j. 1 Azs 105/2008 - 81, publ. pod č. 1825/2009 Sb. NSS), ale stanoví je i § 23c písm. c) zákona o azylu, který mezi podklady rozhodnutí ve věcech mezinárodní ochrany řadí „*přesné a aktuální informace z různých zdrojů*“ o zemi původu a který tedy dopadá i na výlučně vnitrostátní institut humanitárního azylu, na nějž se zmiňované směrnice EU přímo nevztahují.

[44] Žalovaný si tak měl k posouzení tvrzení stěžovatelů o nedostupné a navíc nedostatečné lékařské péči o vážně zdravotně postiženou nezletilou stěžovatelku e) obstarat odpovídající informace o zemi původu a tyto informace řádně zhodnotit tak, aby jeho závěry mohly být považovány za dostatečně podložené a úvaha o neudělení humanitárního azylu přezkoumatelná. Správní spisy však neobsahují jedinou informaci o zemi původu, která by se týkala dostupnosti a úrovně zdravotní péče pro zdravotně postižené děti v Kyrgyzstánu či dalších (sociálních, vzdělávacích) podmínek, které jsou pro život zdravotně a mentálně postiženého dítěte důležité.

[45] Hodnocení věci žalovaným tak nelze akceptovat, neboť úvaha žalovaného o tom, že zdravotní stav nezletilé stěžovatelky e) nepředstavuje případ zvláštního zřetele hodný, který by odůvodňoval udělení humanitárního azylu, nemá oporu ve spisech. Tím žalovaný znemožnil správním soudům přezkoumat jeho závěry založené na správním uvážení zákonem předpokládaným způsobem. Bylo tedy na krajském soudu, aby pro tuto v žalobě důvodně vytýkanou vadu rozhodnutí žalovaného zrušil, což ovšem krajský soud neučinil, namísto toho námitky stěžovatelů k této otázce zamítl s argumentací, s níž se Nejvyšší správní soud nemůže ztotožnit.

[46] Nejvyšší správní soud přitom zdůrazňuje, že ve světle výše zmíněných okolností není v projednávané věci rozhodné to, že stěžovatelce e) byla určitá zdravotní péče dříve v zemi původu poskytována [konkrétně byla dle tvrzení stěžovatelky a) opakovaně hospitalizována, užívala léky, bylo jí prováděno vyšetření EEG a absolvovala masáže], ale

to, zda jí zdravotní péče bude poskytována v případě jejího návratu do země původu, resp. na základě jakých podmínek a v jakém rozsahu.

[47] Stěžovatelé rovněž namítali nedostatečné posouzení důvodů pro udělení doplňkové ochrany ve smyslu § 14a odst. 1 a 2 zákona o azylu, jelikož by v případě návratu do země původu mohlo zacházení se stěžovatelkou e), vzhledem k nedostatečné lékařské i jiné péči o zdravotně postižené děti, dosáhnout intenzity nelidského nebo ponižujícího zacházení, a navíc by vycestování stěžovatelů mohlo v důsledku těchto nepříznivých podmínek představovat porušení mezinárodních závazků ČR. Stěžovatelé tedy namítali důvody pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 písm. b) a d) zákona o azylu.

[48] Pokud jde o první ze zmiňovaných typů doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 písm. b) zákona o azylu v zásadě odpovídající čl. 15 písm. b) kvalifikační směrnice, Nejvyšší správní soud již opakovaně připomněl, že velký senát Soudního dvora Evropské unie dospěl ve svém rozsudku ze dne 18. 12. 2014, *M'Bodj*, C-542/13, ECLI:EU:C:2014:2452, k závěru, že případy navrácení cizince do země původu z důvodu jeho vážné nemoci a neexistence adekvátní zdravotní péče v dané zemi původu nelze podřadit, a to ani v případech, kdy by toto navrácení bylo v rozporu s čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ve smyslu judikatury Evropského soudu pro lidská práva (srov. rozsudek ESLP ze dne 2. 5. 1997, *D. proti Spojenému království*, stížnost č. 30240/96; rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 27. 5. 2008, *N. proti Spojenému království*, stížnost č. 26565/05; nebo pozdější rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 13. 12. 2016, *Paposhvili proti Belgii*, stížnost č. 41738/10) pod definici vážné újmy dle čl. 15 kvalifikační směrnice. V těchto případech tak členský stát není oprávněn udělit doplňkovou ochranu dle kvalifikační směrnice.

[49] Jedinou výjimkou by byl podle velkého senátu Soudního dvora případ, kdy by k odpírání léčby žadateli o mezinárodní ochranu docházelo úmyslně. Pokud by potom takové odepření adekvátní zdravotní péče souviselo s důvody pronásledování ve smyslu čl. 9 odst. 3 a čl. 10 kvalifikační směrnice, zakládalo by, při splnění ostatních prvků definice uprchlíka, právě nárok na azyl, resp. na přiznání postavení uprchlíka. Byť stěžovatelé uváděli, že Kyrgyzstán neratifikoval Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením a jejich práva dle této úmluvy tak nejsou v této zemi garantována, přičemž dle stěžovatelů navíc existuje určitý společenský tlak na to, aby péče o mentálně postižené děti měla výhradně ústavní formu, z azylového příběhu stěžovatelů, jak ho doposud vylíčili, prozatím nelze dovodit, že by stěžovatelce e) měla být v zemi původu zdravotní či jiná péče odpírána úmyslně, tím méně pak z azylově relevantních důvodů (včetně případné příslušnosti k sociální skupině zdravotně či mentálně postižených dětí), spíše se skutečně jedná o otázku celkové úrovně a dostupnosti zdravotní péče v této zemi. Za takových okolností (pokud v dalším řízení nedojde ke změně těchto skutkových předpokladů) by tedy stěžovatelce e) (a tím méně ostatním stěžovatelům) doplňková ochrana dle § 14a odst. 1 a 2 písm. b) zákona o azylu čl. [čl. 15 písm. b) kvalifikační směrnice] nenáležela.

[50] Ovšem v rozsudku ze dne 18. 12. 2014, *Abdida*, C-562/13, ECLI:EU:C:2014:2453, vydaném současně s výše citovaným rozsudkem ve věci *M'Bodj*, velký senát Soudního dvora Evropské unie zároveň zdůraznil, že takovým vážně nemocným osobám, jejichž navrácení do země s nedostatečnou úrovní zdravotní péče by dle zmiňované judikatury ESLP znamenalo porušení čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod,

musí být poskytnuta ochrana vůči takovému navrácení na základě vnitrostátní právní úpravy daného členského státu, která však nespadá do působnosti kvalifikační směrnice.

[51] Již jen z tohoto důvodu, tedy vzhledem k tomu, že by vycestování stěžovatelů mohlo být v rozporu s mezinárodním závazkem ČR v podobě respektování principu *non-refoulement*, jak ho pojímá výše citovaná judikatura ESLP i Soudního dvora k čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (resp. k čl. 4 a čl. 19 odst. 2 Listiny základních práv EU), bylo třeba v dané věci zvažovat možné důvody pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu, byť ji ČR zavedla nad rámec a zároveň v rozporu s kvalifikační směrnicí (viz citovaný rozsudek velkého senátu Soudního dvora ve věci *M'Bodj*, srov. též k „ústavnímu azylu" rozsudek velkého senátu Soudního dvora ze dne 9. 11. 2010, *B a D*, C-57/09 a C-101/09, ECLI:EU:C:2009:285, a k mezinárodní ochraně za účelem sloučení rodiny srov. *a contrario* recentní rozsudek velkého senátu Soudního dvora ze dne 9. 11. 2021, *LW,* C-91/20, ECLI:EU:C:2021:898), nicméně k tomuto rozporu nemohou soudy přihlížet v neprospěch žadatele o udělení mezinárodní ochrany, a jsou naopak povinny zákonnou úpravu ve prospěch žadatele aplikovat.

[52] Uvedenou otázkou, tedy tím, zda by možná újma způsobená zdravotně postižené stěžovatelce e) jejím navrácením do země původu s jejím stávajícím zdravotním a sociálním systémem dosahovala intenzity nelidského a ponižujícího zacházení ve smyslu čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, jak je v případech vážně nemocných osob vykládán výše zmiňovanou judikaturou evropských soudů, se však žalovaný ani krajský soud dostatečně nezabývali. I kdyby však této intenzity dosaženo nebylo, bylo by třeba se dále zabývat přinejmenším otázkou, zda by i tak vycestování stěžovatelů nebylo v rozporu s jiným mezinárodním závazkem ČR, a to s ochrannou práva na osobní a rodinný život stěžovatelů dle čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ve spojení s principem nejlepšího zájmu dítěte dle čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte.

[53] Nejvyšší správní soud se otázkou možného porušení čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a tedy případného udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu žadateli o mezinárodní ochranu opakovaně zabýval. V rozsudku ze dne 28. 11. 2008, č. j. 5 Azs 46/2008 – 71, uvedl, že je třeba „*rozlišovat důvody, pro něž by v rozporu s mezinárodními závazky ČR bylo samotné vycestování cizince [§ 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu a § 179 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky] (...), od důvodů, pro něž by v rozporu s mezinárodními závazky bylo až případné vyhoštění tohoto cizince*". Jak dále Nejvyšší správní soud zdůraznil, „*obvykle právě jen dlouhodobý zákaz pobytu na území ČR může v některých případech dosáhnout intenzity nepřiměřeného zásahu do soukromého a rodinného života, který si cizinec za dobu svého pobytu na území ČR vytvořil. (...) Při posuzování důvodů znemožňujících vycestování cizince by byl výjimkou z výše uvedených závěrů pouze případ, kdy by si stěžovatel vytvořil na území ČR takové rodinné či případně osobní vazby, že by nepřiměřeným zásahem do tohoto rodinného či soukromého života byla již nutnost pouhého vycestování z území ČR.*" Nejvyšší správní soud se v citovaném rozsudku dále vyjádřil v tom smyslu, že čl. 8 Úmluvy neukládá státu všeobecný závazek respektovat volbu dotčených osob ohledně země jejich společného pobytu, respektive napomáhat rozvíjení vztahů mezi nimi (srov. též např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 2. 2012, č. j. 2 Azs 38/2011 – 47). Při stanovení rozsahu povinností státu je však v každém případě nutné zvážit okolnosti konkrétní věci

a posoudit, zda se nejedná o případ, kdy by nepřiměřeným zásahem do rodinného či soukromého života žadatele byla již nutnost pouhého vycestování z území ČR.

[54] Jak již bylo naznačeno, Nejvyšší správní soud souhlasí se stěžovateli v tom ohledu, že v rámci uvedeného posouzení je žalovaný povinen zohlednit i mezinárodní závazky, které pro ČR vyplývají z Úmluvy o právech dítěte, zejména vzít v úvahu tzv. nejlepší zájem dítěte, tedy základní hledisko, které jsou smluvní strany Úmluvy o právech dítěte povinny promítnout do veškerého rozhodování, jež se přímo či nepřímo dotýká právě zájmů nezletilých dětí. Např. v rozsudku ze dne 16. 3. 2020, č. j. 5 Azs 404/2019 – 28, Nejvyšší správní soud zdůraznil, že při posuzování přiměřenosti dopadů do soukromého a rodinného života cizince je třeba v případě, že se tyto dopady dotýkají nezletilých dětí, v souladu s judikaturou ESLP k výkladu čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, z níž Nejvyšší správní soud v tomto rozsudku obsáhle citoval, zohledňovat nejlepší zájem dítěte, tedy zabývat se pečlivě situací těchto nezletilých dětí, brát v úvahu jejich věk, konkrétní okolnosti jejich pobytu či míru závislosti na péči daného cizince. Nejlepší zájem dítěte nutně nemusí vždy převládnout nad konkurujícím veřejným zájmem, nicméně je třeba ho považovat za středobod úvah, přiznat mu stěžejní význam a dosáhnout spravedlivé rovnováhy mezi uvedenými konkurujícími zájmy (viz též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 5. 2020, č. j. 5 Azs 220/2019 – 33, publ. pod č. 4034/2020 Sb. NSS a tam citovaný nález Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2020, sp. zn. IV. ÚS 950/19, na který odkazovali též stěžovatelé; srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 2. 2020, č. j. 5 Azs 383/2019 – 40).

[55] Ačkoli se zmiňovaná judikatura vztahuje primárně k rozhodnutím správních orgánů přijatým podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, musí být za situace, kdy zákon o azylu ukládá žalovanému povinnost udělit žadateli doplňkovou ochranu mj. v případě, kdy by jeho vycestování bylo v rozporu s mezinárodními závazky ČR (tedy např. s čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, jak je interpretován v judikatuře ESLP, a s výše citovanými ustanoveními Úmluvy o právech dítěte), přiměřeně uplatňována právě i na posouzení skutečného nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 6. 2021, č. j. 5 Azs 162/2020 – 47).

[56] Na rozdíl od krajského soudu shledal Nejvyšší správní soud úvahy žalovaného i k této otázce zcela nedostatečnými. Žalovaný v části svého rozhodnutí týkajícího se stěžovatelů a), c), d) a e), v níž posuzoval možné důvody udělení doplňkové ochrany dle § 14a zákona o azylu, pouze konstatoval, že „*po posouzení informací o zemi původu a skutečnostech sdělených přímo žadatelkou*“ nepředstavuje vycestování stěžovatelů ani rozpor s mezinárodními závazky ČR, jelikož stěžovatelé nemají v České republice žádné trvalé vazby. Rozpor s mezinárodními závazky však není představován pouze existencí či neexistencí rodinných vazeb žadatelů o mezinárodní ochranu na území ČR, ale důležitý je (vedle zcela zásadní otázky respektování principu *non-refoulement*) mj. právě i nejlepší zájem dítěte.

[57] V napadených rozhodnutích chybí jakákoliv úvaha, ze které by vyplynulo, že žalovaný nejlepší zájem stěžovatelky e) (ale i dalších nezletilých stěžovatelů) vzal v rámci správního řízení v potaz. Nejvyšší správní soud nesouhlasí s krajským soudem, že by konstatování žalovaného týkající se toho, že stěžovatelka e) má rodinné zázemí a její

rodina se o ni může postarat, bylo dostatečným zohledněním jejího nejlepšího zájmu. Žalovaný tak pochybil, jelikož se při posuzování důvodů pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu nevěnoval otázce nejlepšího zájmu dětí [stěžovatelů c), d) a e)] dostatečně, a to především (byť ne pouze) v souvislosti s nepříznivým zdravotním stavem stěžovatelky e), který si vyžaduje specifický přístup a pomoc nejen v otázce její další léčby, ale i vzdělávání a sociální péče.

[58] V posuzované věci je nepříznivý zdravotní stav nezletilé stěžovatelky e) skutečně zcela zásadní okolností. Stěžovatelé ve správním řízení a následně v řízení před krajským soudem předložili řadu listinných důkazů a navrhli rovněž výše zmiňovaný výslech pedagogické pracovnice, který krajský soud rovněž při jednání provedl, a tyto důkazy dokládají relativně komplexní péči, která byla stěžovatelce e) poskytnuta v ČR. Stěžovatelka e) v době řízení před krajským soudem navštěvovala mateřskou školu, kde byly zohledňovány její speciální vzdělávací potřeby a kde měla rovněž osobní asistentku, která se jí věnovala, a byla v péči řady českých lékařů (neurologa, ortopeda, očního lékaře a foniatra), podstoupila v ČR též operace očí. V květnu 2019 upadla do bezvědomí a lékařská pomoc jí díky záchranné službě byla poskytnuta během několika minut, ale v Kyrgyzstánu podle tvrzení stěžovatelky a) tak dobře zdravotnická zařízení nefungují. Stěžovatelka a) také uvedla, že v zemi původu nejsou žádné speciální školy pro postižené děti. Stěžovatelé rovněž v žalobě citovali ze zpráv, které mají svědčit ve prospěch jejich tvrzení, že v Kyrgyzstánu nejsou pro mentálně postižené osoby příznivé podmínky i s ohledem na to, že Kyrgyzstán neratifikoval Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením.

[59] V souvislosti se skutečnostmi, které vyplynuly až z dokazování před krajským soudem a které převážně nastaly až po vydání žalobou napadeného rozhodnutí, stěžovatelé namítali, že k nim krajský soud nepřihlédl v rozporu s čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice, podle něhož účinný opravný prostředek, který mají členské státy povinnost zajistit každému žadateli proti rozhodnutí správního orgánu ve věci mezinárodní ochrany alespoň u soudu či tribunálu prvního stupně, zahrnuje „*úplné a ex nunc posouzení jak skutkové, tak právní stránky*“ věci. Tuto povinnost v podobě přímé aplikace dosud netransponovaného čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu, jak ji dovodila judikatura Nejvyššího správního soudu, krajský soud v napadeném rozsudku výslovně uznal (viz bod 20 rozsudku), avšak zároveň odkázal na to, že na humanitární azyl jakožto výlučně vnitrostátní institut čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice nedopadá (viz bod 38 rozsudku krajského soudu a tam citované usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 11. 2018, č. j. 5 Azs 201/2017 – 37). Tentýž závěr platí i o rovněž výlučně vnitrostátním institutu doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu.

[60] Na straně druhé, v souladu s judikaturou ESLP k čl. 3 ve spojení s čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod měl krajský soud povinnost vycházet ze skutkového stavu ke dni svého rozhodování (a nepřihlížet tedy v tomto rozsahu k § 75 odst. 1 s. ř. s.) přinejmenším, pokud jde o rozhodování o tom, zda by vycestování stěžovatelů nebylo v rozporu s principem *non-refoulement* (viz výše). Krajský soud sice v bodě 45 svého rozsudku uvedl, že výsledky dokazování v soudním řízení bral při posuzování nároku stěžovatelů na udělení doplňkové ochrany v potaz, nevyvodil však z těchto důkazů, dle názoru Nejvyššího správního soudu, patřičné závěry.

[61] V každém případě je i z těchto důkazů provedených krajským soudem zřejmé, že navštěvování výuky pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, pomoc osobní asistentky a lékařská péče, která je v České republice nezletilé stěžovatelce e) poskytována, na ni má dobrý vliv a pomáhá jí ve zlepšování jejího zdravotního stavu i v jejím celkovém psychosociálním rozvoji. Bude úkolem žalovaného v rámci nového posouzení žádostí stěžovatelů o mezinárodní ochranu vzít tyto okolnosti v úvahu a na základě dostatečných informací o zemi původu zhodnotit, zda by vycestování stěžovatelů vzhledem ke zdravotnímu, vzdělávacímu a sociálnímu systému v zemi původu nebylo v rozporu s výše uvedenými mezinárodními závazky ČR. V dalším řízení musí žalovaný vzít v potaz veškeré dosud nastalé rozhodné skutečnosti [včetně případného onemocnění stěžovatele d)], které by mohly odůvodňovat udělení některého z uvedených typů mezinárodní ochrany, jež v této věci přicházejí v úvahu (viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2011, č. j. 5 Azs 6/2010 – 107, publ. pod č. 2289/2011 Sb. NSS).

[62] Nejvyšší správní soud uzavírá, že shledal kasační námitky důvodnými v tom ohledu, že si žalovaný neobstaral a tudíž ani nezhodnotil informace o dostupnosti a úrovni lékařské péče o zdravotně postižené děti (včetně mentálního postižení) ani o dalších podmínkách života takových osob v zemi původu k otázce, zda žádosti stěžovatelů představují případy zvláštního zřetele hodné pro udělení humanitárního azylu. Stejný nedostatek lze v rozhodnutí žalovaného shledat také v posouzení možných podmínek pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu, tedy otázky, zda by především (ovšem nikoli výlučně) vzhledem k situaci nezletilé stěžovatelky e) vycestování stěžovatelů nepředstavovalo rozpor s mezinárodními závazky České republiky. Žalovaný k těmto otázkám nezjistil dostatečně skutkový stav a výše uvedenými hledisky se dostatečně ani přezkoumatelně nezabýval. Krajský soud měl pro tyto důvodně vytýkané vady rozhodnutí žalovaného zrušit, jestliže tak neučinil, a namísto toho žalobu zamítl, nemůže ani jeho rozhodnutí obstát.

IV.
Závěr a náklady řízení

[63] Ve výše uvedeném rozsahu tedy Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou a v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil napadený rozsudek krajského soudu. Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu, a pokud již v řízení před krajským soudem byly pro takový postup důvody, současně se zrušením rozhodnutí krajského soudu může sám podle povahy věci rozhodnout o zrušení rozhodnutí správního orgánu [§ 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s.]. V dané věci by krajský soud v souladu s vysloveným závazným právním názorem Nejvyššího správního soudu neměl jinou možnost, vzhledem ke zjištěným vadám správního rozhodnutí, než zrušit obě rozhodnutí žalovaného, i vzhledem k jejich zřejmé vzájemné souvislosti [ohledně případných nároků stěžovatele b) na udělení zmiňovaných typů mezinárodní ochrany, ale i azylu a doplňkové ochrany za účelem sloučení rodiny dle § 13 a § 14b zákona o azylu], a věci mu vrátit k dalšímu řízení. Nejvyšší správní soud proto v souladu s § 110 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 78 odst. 1 a 4 s. ř. s. rozhodl tak, že sám obě rozhodnutí žalovaného zrušil a věci mu vrátil k dalšímu řízení. V něm bude žalovaný postupovat podle závazného právního názoru vysloveného v tomto rozsudku Nejvyššího správního soudu.

[64] Podle § 110 odst. 3 věty druhé s. ř. s. rozhodne Nejvyšší správní soud v případě, že zruší podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. rozhodnutí žalovaného, o nákladech řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení před krajským soudem. Náklady řízení tvoří v tomto případě jeden celek a Nejvyšší správní soud tak rozhodl o jejich náhradě výrokem vycházejícím z § 60 odst. 1 s. ř. s. Stěžovatelé byli na základě rozsudku Nejvyššího správního soudu ve věci úspěšní, a příslušelo by jim tedy vůči neúspěšnému žalovanému právo na náhradu nákladů řízení. Stěžovatelé ovšem byli ve smyslu § 11 odst. 2 písm. i) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, v relevantním znění, osvobozeni od placení soudních poplatků v řízení o žalobě i o kasační stížnosti a nevynaložili ani náklady na odměnu či hotové výdaje svého zástupce, neboť ten jim byl ustanoven krajským soudem. Nejvyšší správní soud tedy stěžovatelům náhradu nákladů řízení nepřiznal.

[65] Podle § 35 odst. 10 ve spojení s § 120 s. ř. s. hradí zástupci stěžovatele, který byl soudem ustanoven k ochraně jeho práv, hotové výdaje a odměnu za zastupování v řízení o kasační stížnosti stát. Nejvyšší správní soud přiznal ustanovenému zástupci stěžovatelů, advokátu Mgr. Pavolovi Kehlovi, odměnu ve výši 4650 Kč za dva úkony právní služby spočívající v podání kasační stížnosti (v plné výši 3100 Kč) podle § 11 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 9 odst. 4 písm. d) a § 7 bodem 5 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), a v podání návrhu na vydání předběžného opatření (v poloviční výši 1550 Kč) podle § 11 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 9 odst. 4 písm. d) a § 7 bodem 5 advokátního tarifu. Vzhledem k tomu, že se jednalo o společné úkony při zastupování pěti osob, náleží advokátovi za každou osobu odměna 4650 Kč snížená o 20 % (§ 12 odst. 4 advokátního tarifu) a dále za každý úkon 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu), celkem tedy 19 200 Kč. Vzhledem k tomu, že zástupce stěžovatelů je plátcem daně z přidané hodnoty, se odměna a náhrada hotových výdajů zvyšují o tuto daň na celkovou částku 23 232 Kč, která bude ustanovenému zástupci stěžovatelů vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku. Usnesení krajského soudu ze dne 21. 2. 2020, č. j. 30 Az 3/2019 – 94, jímž byla zástupci stěžovatelů přiznána odměna a náhrada hotových výdajů za řízení o žalobách, zůstává tímto rozhodnutím nedotčeno.

Poučení:
Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 21. ledna 2022

JUDr. Jakub Camrda
předseda senátu